

Het Oude Volk in Warnsveld

De eerste vermelding van een joodse naam dateert uit 1802; toen verbleef Philip Levi ter plaatse. In 1810 woonden er 10 joden in Warnsveld op een totaal van 2065 inwoners, waaronder de familie van Meijer Dormits, met zijn kinderen Wolf (16 jaar), Jacob (14 jaar), Abraham (13 jaar), Samuel (10 jaar), Hartog (7 jaar) en Mozes die één jaar oud was. Diverse Dormitsen trokken naar Zutphen, waar zij de beroepen van slager en koopman uitoefenden.

De joden uit Warnsveld gingen omstreeks 1810 naar Zutphen, "alwaar zij tot uitoefening van hunnen godsdienst ter synagoge gaan".

Vele afstammelingen van Meijer Dormits woonden tot 1943 te Zutphen en velen zijn in vernietigingskampen omgekomen.

De oudste steen op de joodse begraafplaats te Zutphen is die van Mozes Jacob Spier, die in 1811 overleed te Warnsveld.

Mozes Jacob, omstreeks in 1750 te Rees geboren en aldaar getrouwd met Adelheid Amsel Salomon, was de stamvader van de bekende familie Spier. Zijn zoon Jacob was marskramer en zijn zoon Levi slager te Zutphen. Simon Marcus van Gelder stierf in 1833 te Warnsveld; hij was toen 75 jaar. Op 12 oktober 1940 overleed te Warnsveld Simons zoon, de 89-jaar oude Mozes van Gelder, die in Zutphen is begraven.

Benediktus (Bender) Rosenboom, een bekende Zevenaarse Ahasverus, is in 1902 in het gesticht Groot Gaffel te Warnsveld opgenomen, waar hij op 11 mei 1912 overleed, bijna 88 jaar oud.

Waarschijnlijk kon hij af en toe nog wat rondzwerven, want tussen 1900 en zijn dood is hij nog diverse malen in zijn geliefde Liemers gesignaleerd.

In 1914 woonden 27 joden (9 mannen en 18 vrouwen) in Warnsveld, kerkelijk behorende tot de kehilla Zutphen. Volgens registratie van 1 oktober 1941 woonden 13 joden met drie of

minder joodse voorouders ter plaatse en drie joden met Duitse of een andere nationaliteit?. Het totale inwonertal van Warnsveld op 1 januari 1940 bedroeg 4.620.

Twaalf joodse patiënten van Groot Graffel werden op last van de bezetters in het voorjaar van 1943 naar Polen gedeporteerd, waar velen in april 1943 in Sobibor stierven.

De slachtoffers waren Eva en Marianne Cohen, Charlotte Grünebaum, Amalia Leffmann, Sara Lopes Diaz, Alexander Ludwig, Samuel Markus, Rachel Mendes da Costa, Salomon Polak, Klaartje Weijel, Salomon Leuw en Sophia Mainzer-Zilverberg.

Dankzij het moedig optreden van de geneesheerdirecteur dr. Van Bork werd het vuren van een Canadees legeronderdeel op de met 1.250 zielen volgepropte psychiatrische inrichting op 4 april 1945 gelukkig bijtijds gestaakt.

Dolf en Emanuel Vomberg, de enige joden in Warnsveld, gaven tussen 1945 en 1949 les aan joodse kinderen in de Halterstraat in Zutphen

Bron: Het Oude Volk